

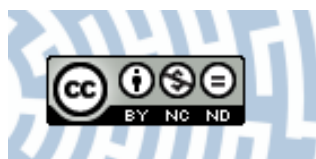

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: E-learning w twojej bibliotece

Author: Małgorzata Caban

Citation style: Caban Małgorzata. (2012). E-learning w twojej bibliotece.
"Nowa Biblioteka" (Nr 2 (2012), s. 41-47).

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Małgorzata Caban

Zakład Bibliografii i Informacji Naukowej
Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej
Uniwersytet Śląski w Katowicach
e-mail: kejbenska@o2.pl

E-LEARNING W TWOJEJ BIBLIOTECE

ABSTRAKT:

W artykule poruszono problematykę wykorzystania e-learningu przez biblioteki różnego typu. Wspomniano o kursach e-learningowych przeznaczonych dla bibliotekarzy. Omówiono szkolenie e-learningowe jako narzędzie pracy z użytkownikami biblioteki, w tym również z dziećmi. Przedstawiono sposoby i narzędzia pozwalające całkowicie zredukować koszty utrzymania platformy i tworzenia kursów.

SŁOWA KLUCZOWE:

E-learning. Platforma Moodle. Szkolenie biblioteczne.

Wstęp

E-learning zyskał w ostatnich latach niezwykłą popularność. Jako nowoczesne narzędzie szkoleniowe wykorzystywany jest zarówno przez wielkie korporacje, jak i niewielkie organizacje, uczelnie wyższe czy też szkoły średnie, gimnazjalne i podstawowe. E-learning ma również olbrzymi potencjał w kontekście jego wykorzystania w bibliotekach i to nie tylko tych dużych, naukowych i pedagogicznych, ale również w niewielkich bibliotekach miejskich i gminnych.

Po pierwsze e-learning jest bardzo dobrym sposobem na zdobywanie nowej wiedzy i umiejętności, a tym samym na podnoszenie kwa-

lifikacji zawodowych. Obecnie w sieci można odnaleźć co najmniej kilkanaście szkoleń skierowanych bezpośrednio do bibliotekarzy. Wśród większych przedsięwzięć należy wymienić projekty *BIBWEB* [3] i *Login: BIBLIOTEKA* [5]. Pozostałe to najczęściej kursy tworzone przez biblioteki pedagogiczne (np. e-Serwis Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu [4], Biblioteczne Centrum Zdalnej Edukacji Warmińsko-Mazurskiej Biblioteki Pedagogicznej im. Karola Wojtyły w Elblągu [2]), które mają poniekąd wpisane w swoją działalność zadania związane ze wsparciem, a przy tym i szkoleniem nauczycieli bibliotekarzy. Pomocne są również kursy przeznaczone dla szerszego grona odbiorców, dotyczące wiedzy i umiejętności o charakterze bardziej uniwersalnym, przydatne dla przedstawicieli różnych zawodów, w tym i bibliotekarzy, jak np. szkolenia z zakresu technologii informacyjnych czy komunikacji interpersonalnej.

Największą zaletą kursu e-learningowego jest fakt, że nie wiąże się on z koniecznością przebywania w konkretnym miejscu o konkretnej godzinie, realizowany jest w dogodnych dla wszystkich adresatów warunkach i czasie. Ma to szczególne znaczenie dla bibliotekarzy z małych miejscowości, którzy zazwyczaj muszą dojeżdżać na szkolenia do większych miast, a także dla tych, którzy najczęściej pracują popołudniami i w weekendy, co w pewien sposób wyklucza możliwość ich uczestnictwa w tradycyjnych kursach.

Drugim niezwykle istotnym zastosowaniem platformy e-learningowej w pracy bibliotekarza jest wykorzystanie jej jako narzędzia pracy z użytkownikami, a co za tym idzie, jest nowym sposobem promocji biblioteki.

Platforma e-learningowa narzędziem pracy z użytkownikiem

Aktualnie e-learning wykorzystywany jest głównie przez wspomniane już biblioteki pedagogiczne, które za pośrednictwem platformy realizują kursy czy też po prostu udostępniają materiały dla nauczycieli bibliotekarzy, oraz przez biblioteki uczelniane, dla których stał się on nowym sposobem prowadzenia obowiązkowych szkoleń bibliotecznych dla użytkowników, gdyż jest to obowiązkowe dla wszystkich nowych studentów i pracowników.

E-szkolenia biblioteczne mają wiele zalet, zarówno z punktu widzenia biblioteki i bibliotekarzy, jak i samych użytkowników. Dla pierwszych jest to na pewno możliwość przeszkolenia dużej liczby osób, bez konieczności znalezienia odpowiedniego miejsca i dopasowania terminów, a więc oszczędność czasu i pieniędzy oraz nakładu pracy. Właściwie zaprojektowane szkolenie może być wykorzystywane przez lata. W każdej chwili można w nim wprowadzić potrzebne zmiany czy poprawki, nie trzeba tworzyć kursu od nowa. Z punktu widzenia użytkowników biblioteki największy atut e-learningowego przysposobienia bibliotecznego jest związany ze wspomnianym już uniezależnieniem od czasu i miejsca jego

przeprowadzenia. Wśród innych zalet tego typu szkoleń można także wymienić różnorodność form przekazu (film, tekst, prezentacja, quizy, itp.), co wpływa na ich atrakcyjność, a także możliwość personalizacji procesu uczenia się, każdy uczestnik pracuje we własnym tempie i sam decyduje czy któreś partie materiału chce lub musi powtórzyć.

Większość wyższych uczelni dysponuje już własnymi platformami e-learningowymi, które wykorzystują w różnym stopniu w procesie kształcenia studentów, stąd też sytuacja bibliotek akademickich w kontekście tworzenia i udostępniania szkoleń online jest o wiele łatwiejsza od sytuacji bibliotek innych typów, gdyż nie muszą one zwracać uwagi na problemy związane z administrowaniem platformą, a jedynie stworzyć własny kurs. Mimo to wciąż niewielki procent bibliotek uczelnianych wykorzystuje tę możliwość. Wśród bibliotek głównych największych uczelni państwowych w województwie śląskim tylko Biblioteka Główna Politechniki Śląskiej posiada na swojej stronie WWW odsyłacz do platformy, na której użytkownicy mogą odbyć szkolenie przygotowane przez pracowników tej placówki [7].

E-szkolenia biblioteczne mogą stać się idealnym rozwiązaniem również dla bibliotek publicznych, w których nie organizuje się tradycyjnych szkoleń dla użytkowników ze względów praktycznych (zebranie odpowiedniej liczby osób do przeszkolenia jest niezwykle trudne). Zazwyczaj przy zapisie każdego nowego użytkownika bibliotekarz musi poświęcić swój czas na wyjaśnienie najważniejszych kwestii związanych np. z obsługą katalogu czy też układem księgozbioru podręcznego, co często okazuje się jednak niewystarczające. Stworzenie kilku modułów kursu, w których w prosty i zrozumiały sposób przedstawi się rozwiązania problemów pojawiających się podczas korzystania z biblioteki, zaoszczędziłoby bibliotekarzom dużo czasu, a często i dodatkowych sytuacji stresowych. Wielu użytkowników mogłoby samodzielnie nauczyć się pewnych rzeczy, a tylko w przypadku niejasności korzystałoby z pomocy pracowników biblioteki.

Kursy e-learningowe są ponadto doskonałym narzędziem pracy z dziećmi, czego dowodem była realizacja projektu zatytułowanego *Biblioteka źródłem informacji* stworzonego przez Agatę Arkabus i Annę Płusę z Publicznej Biblioteki Pedagogicznej Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Częstochowie¹. We współpracy z wybranymi szkołami podstawowymi, autorki projektu przeprowadziły cykl zajęć z zakresu edukacji czytelniczej i medialnej z uczniami klas drugich wykorzystując w ich realizacji metodę *blended learningu*, która łączy w sobie tradycyjne metody kształcenia z e-learningiem. Tematami zajęć

¹ Podsumowanie projektu zostało przedstawione w trakcie III Edycji Ogólnopolskiej Konferencji *E-learning wyzwaniem dla bibliotek*, która odbyła się w dniach 11-12 października 2011 r. w Częstochowie.

były: E-learning – przyjemna nauka online; Podróże z książką; Smoki w książkach i czasopismach; Jak powstaje książka?; Encyklopedia źródłem wiedzy; Szlakiem legend polskich.

Poszczególne lekcje zawierały materiały graficzne, quizy, rebusy i zagadki, dzięki czemu dzieci nie traciły zainteresowania i z entuzjazmem podejmowały kolejne zadania. Jak twierdzą autorki, uczniowie również chętnie wypowiadali się na forum i brali udział w głosowaniach [1].

Bibliotekarze często zauważają, że spora grupa dzieci przychodzi do biblioteki tylko po to, żeby skorzystać z komputera. Stworzenie dla nich odpowiedniej oferty kursów e-learningowych, które będą zarówno źródłem wiedzy, jak i rozrywki, sprawi, że czas spędzony przed komputerem zostanie właściwie spożytkowany.

Koszty e-learningu w bibliotece

Wiele bibliotek – zwłaszcza tych mniejszych – często niedofinansowanych, nie podejmuje działań zmierzających do wprowadzenia do swojej oferty e-learningu, bo obawiają się kosztów z tym związanych.

Najpowszechniej wykorzystywaną platformą e-learningową jest platforma Moodle. Obok wielu różnych jej zalet największą jest fakt, że jest ona oprogramowaniem typu *open source* na licencji GNU GPL, co oznacza, że jest darmowa. Koszty związane z prowadzeniem platformy e-learningowej dotyczą najczęściej serwera, na którym musi być ona zainstalowana i informatyka, który będzie odpowiadać za całą obsługę techniczną. Dla niewielkich bibliotek miejskich i gminnych są to koszty, na które nie mogą sobie pozwolić. Rozwiązaniem dla takich placówek jest serwis mdl2.com, na którym każdy może stworzyć własną platformę w wersji Moodle 2.2 dostępną online, bez konieczności posiadania własnego serwera i instalowania na nim oprogramowania. Wystarczy wypełnić krótki formularz (Ilustracja 1.) i po kilku minutach odebrać maila z adresem platformy i hasłem do konta administratora [6].

Ilustracja 1. Formularz w serwisie mdl2.com.

The image shows a registration form for mdl2.com. It contains the following elements:

- Site Name:** A text input field with a note below it: "Only lowercase letters and numbers. (2-12 Chars)".
- E-mail:** A text input field with a note below it: "We promise not to use your e-mail for anything else."
- Security Image:** A small image showing the word "prayed" in a stylized font. Below it is a note: "Click on it to get a different one".
- Security Code:** A text input field with a note below it: "Please enter the word you see in the image".
- Activate your site:** A button at the bottom center of the form.

Źródło: [6].

Problemem pozostaje wciąż kwestia administrowania platformą, jednak bez konieczności jej własnoręcznego instalowania sytuacja staje się o wiele prostsza. Zadania administratora w pierwszej kolejności dotyczą przede wszystkim zainstalowania polskiego pakietu językowego i skonfigurowania ustawień językowych, stworzenia nowych kursów i ich kategorii oraz zapisywania użytkowników platformy i przyznawania im odpowiednich uprawnień. Moodle jest na tyle powszechnym oprogramowaniem, że z łatwością można odnaleźć w sieci jego pełną dokumentację zawierającą instrukcje dotyczące wszystkich tych czynności bądź też skorzystać z informacji zamieszczonych na forach przez innych użytkowników platformy. Z tego typu zadaniami mogą zmierzyć się bibliotekarze, którzy na co dzień wykorzystują w swojej pracy komputer. Wystarczy jedynie odrobina chęci, wysiłku i cierpliwości.

Należy jednak pamiętać, że korzystanie z platformy, która jest zainstalowana na zewnętrznym serwerze, do którego nie ma bezpośredniego dostępu, może czasami sprawiać pewne problemy. Rzadko dotyczą one samych materiałów szkoleniowych, częściej związane są z procesem komunikacji za pomocą serwera. Jednym z typowych dylematów jest niedostarczanie wiadomości e-mail wysłanych z platformy do ich adresatów.

W celu przygotowania ciekawych materiałów szkoleniowych można również skorzystać z szeregu darmowych programów służących do prostej obróbki zdjęć (np. IrfanView), tworzenia własnych projektów graficznych (np. GIMP), nagrywania filmów prezentujących czynności wykonywane na ekranie komputera (np. Community Clips), czy też konstruowania quizów, testów i krzyżówek (np. HotPotatoes).

Podsumowanie

Nowoczesna biblioteka nie powinna być tylko miejscem, w którym wypożycza się książki, należy raczej zmierzać ku wizerunkowi biblioteki jako nowoczesnego centrum nauki, kultury, a czasami i rekreacji. Jednym ze sposobów, czy też narzędzi, które może przybliżyć realizację tej idei jest właśnie e-learning.

Włączenie e-learningu jako elementu działalności biblioteki wiąże się z jednej strony z pewnymi problemami, głównie technicznymi i organizacyjnymi, a z drugiej strony oferuje nowe możliwości pracy z użytkownikiem i promocji placówki. Wiadomo, że początkowe etapy wdrażania się do tego rodzaju prac wymagają od bibliotekarza czasu i zaangażowania oraz nabycia nowych umiejętności, dlatego też e-learning jest sprawnym narzędziem tylko i wyłącznie w rękach bibliotekarza z pasją, kreatywnego, który chce się w swojej pracy rozwijać i nie boi się nowych wyzwań.

Platforma e-learningowa biblioteki nie musi ograniczać się tylko do przysposobienia bibliotecznego i kursów związanych z działalnością biblioteczną i informacyjną, można na niej zamieszczać również mate-

riały związane z różnymi dziedzinami nauki czy też zainteresowaniami samych bibliotekarzy. W jej współtworzeniu mogą także uczestniczyć sami użytkownicy biblioteki, dodając własne kursy dotyczące zagadnień, na których się dobrze znają. Dodatkowo szkolenia online można uzupełniać o spotkania tematyczne organizowane już w samej bibliotece. Ciekawe i dobrze zaprojektowane kursy mogą stać się elementem przyciągającym nowych użytkowników czy też dodatkowo aktywizującym tych już posiadanych. Dlatego każda biblioteka powinna przynajmniej podjąć próbę stworzenia i prowadzenia własnej platformy, zwłaszcza że wybranie odpowiednich narzędzi zminimalizuje koszty związane z tym przedsięwzięciem. Oczywiście, nie liczymy wkładu pracy samych bibliotekarzy.

BIBLIOGRAFIA

- [1] Arkabus A., Płusa A.: *Moodle – narzędziem w ręku nauczyciela bibliotekarza w przekazywaniu treści z edukacji czytelnicznej i medialnej* [online]. [Data dostępu: 21.03.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.e-learning.oeiizk.waw.pl/prez/arkabus.plusa.pdf>.
- [2] *Biblioteczne Centrum Zdalnej Edukacji* [online]. [Data dostępu: 21.03.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://moodle.wmbp.edu.pl/>.
- [3] *BIBWEB. Kurs internetowy dla bibliotekarzy* [online]. [Data dostępu: 21.03.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.bibweb.pl/>.
- [4] *e-Serwis Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu. Kategorie kursów. Kursy tematyczne* [online]. [Data dostępu: 21.03.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.dbp.wroc.pl/moodle/course/category.php?id=3>.
- [5] *Login: BIBLIOTEKA. Kurs e-learningowy* [online]. [Data dostępu: 21.03.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://e-learning.biblioteki.org/>.
- [6] *MDL2. Discover the new Moodle 2 with our free hosting* [online]. [Data dostępu: 21.03.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.mdl2.com/>.
- [7] *Platforma Zdalnej Edukacji Biblioteki Głównej Politechniki Śląskiej* [online]. [Data dostępu: 21.03.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://platforma.polsl.pl/rjo1/>.

Malgorzata Caban

Department of Bibliography and Information Science
Institute of Library and Information Science
University of Silesia in Katowice
e-mail: kejbenka@o2.pl

E-LEARNING IN YOUR LIBRARY**ABSTRACT:**

The article deals with the issues of using e-learning in libraries of various types. E-learning courses designed for librarians are mentioned and e-learning training as a tool for working with library users, including children, is described. Methods and tools for reducing the costs of the platform and courses are presented.

KEYWORDS:

E-learning. Library training. Moodle platform.